

แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเขตพื้นที่
อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

Guidelines for Strengthening Community Enterprise Groups in
Mueang District, Nakhon Sawan Province

ทศวรรษ สวามิวัศ¹ และณัฐชัย นิ่มนวล²

Tossawat Swamiwas¹ and Nattachai Nimnuan²

¹หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

¹Master of Political Science, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Sawan Rajabhat University

²คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

²Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Sawan Rajabhat University

Corresponding Author e-mail: Tossawat.s@nsru.ac.th

Received: 2025-05-27 Revised: 2025-08-10 Accepted: 2025-08-10

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความคิดเห็น 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และ 3) หาแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยเชิงปริมาณใช้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 251 คน ใช้แบบสอบถาม โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87 สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าถดถอยพหุคูณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 10 คน การคัดเลือกแบบเจาะจง ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาแบบอุปนัย

ผลการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับปานกลางและปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับมาก พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นฯ ด้านนโยบายของรัฐ และด้านภาวะความเป็นผู้นำ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดนครสวรรค์ มีแนวทาง การสร้างแรงจูงใจและตระหนักรู้ พัฒนาทักษะและศักยภาพ ใช้เทคโนโลยี

และสร้างเครือข่าย การอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญา พัฒนาสินค้า บริการ และการตลาด เพื่อความยั่งยืนของกลุ่ม การเข้าถึงสิทธิประโยชน์และมาตรการ สนับสนุนความรู้กฎหมาย มีส่วนร่วมกำหนดนโยบาย และใช้โครงการรัฐให้เกิดประโยชน์ การสร้างผู้นำรุ่นใหม่ พัฒนาการสื่อสารและแรงจูงใจ พร้อมสร้างเครือข่ายและระบบสืบทอดผู้นำ

คำสำคัญ (Keywords): กลุ่มวิสาหกิจชุมชน; ความเข้มแข็ง; ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็ง

Abstract

The research objectives of this study were 1) examine the level of opinions on the strength of community enterprise groups; 2) investigate factors influencing the strength of these groups; and 3) propose guidelines to enhance the strength of community enterprise groups in Mueang District, Nakhon Sawan Province. A mixed-methods research approach was employed. The quantitative component involved 251 members of community enterprise groups using a questionnaire with a reliability score of 0.87. Data were analyzed using mean, standard deviation, and stepwise multiple regression (Enter method). The qualitative component involved in-depth interviews with 10 key informants selected through purposive sampling. Data were collected via semi-structured interviews and analyzed using inductive content analysis.

The research results indicated the overall level of opinions on the strength of community enterprise groups was moderate. Factors influencing group strength were rated at a high level. Significant positive factors included participation in enterprise activities, local wisdom, and government policy ($p < 0.01$), and leadership ($p < 0.05$).

Recommendations for strengthening community enterprise groups include: 1) enhancing participation by raising awareness, motivation, and member skills while promoting innovation and collaboration; 2) preserving and applying local wisdom to improve products, services, and sustainability; 3) improving access to government support and promoting policy engagement; and 4) developing leadership skills and succession planning.

Keywords: Community Enterprise Group; Strength; Factors Influencing Strength

บทนำ (Introduction)

การพัฒนาประเทศที่ผ่านมา ทำให้หลายองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ได้เห็นความสำคัญในการนำภูมิปัญญาและศักยภาพท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนา โดยเฉพาะการพัฒนาขีดความสามารถของ วิสาหกิจชุมชน ให้มีความเข้มแข็งยืนหยัดด้วยตนเอง เป็นแนวคิดการพึ่งตนเองในบริบททางสังคม โดย ไม่ได้มุ่งแสวงหาผลกำไร แต่มุ่งตอบสนองการอยู่ร่วมกัน และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชน การ พึ่งตนเองของชุมชนนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเรียนรู้เรื่อง “ทุนชุมชน” และการจัดการทุนชุมชนอย่าง มีประสิทธิภาพ ดังนั้น กระบวนการจัดการกลุ่มสู่การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน จึงมุ่งเน้นสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และส่งเสริมให้ชุมชนเกิดระบบเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของคนในชุมชน เพื่อทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ทำให้เกิดพลัง มีอำนาจในการต่อรอง รู้จักแสวงหา ความรู้เพื่อมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ และยกระดับของผลิตภัณฑ์เพื่อการตลาด (อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์และคณะ, 2563) โดยสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้มีการส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือและเชื่อมโยงกันระหว่างผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม จากฐานรากถึงระดับบนที่เป็นที่ต้องการของตลาด ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ถึงปลายน้ำ ยกระดับให้มีความเข้มแข็ง และพัฒนาผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมให้เป็นผู้ประกอบการยุคใหม่ที่มีศักยภาพในการแข่งขัน ส่งเสริมให้มีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาพัฒนากระบวนการผลิต คุณภาพมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ และระบบการบริหารจัดการ รวมไปถึงการออกแบบผลิตภัณฑ์และบริการให้มีความสร้างสรรค์ ซึ่งจะเป็นการยกระดับผลิตภัณฑ์ให้มีมูลค่าสูง (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2567)

โดยจังหวัดนครสวรรค์ ตั้งอยู่ระหว่างภาคกลางและภาคเหนือจึงเป็น "ประตูสู่ภาคเหนือ" และเป็นศูนย์กลาง การคมนาคมที่สำคัญ ของภาคเหนือตอนล่าง จัดอยู่ในเขต 6 ของวิสาหกิจชุมชน มีวิสาหกิจชุมชนประเภทผลิตภัณฑ์สมุนไพร ข้าวอินทรีย์ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพอัดเม็ด ผ้าทอโบราณ ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีแนวโน้มอัตราการเจริญเติบโตทางการตลาดสูง และเป็นผลิตภัณฑ์ที่จะได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในอนาคต เนื่องจากพฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไป ผู้บริโภคฉลาดใส่ใจสุขภาพมากขึ้น และเริ่มอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย ใช้ผลิตภัณฑ์จากชุมชนมากขึ้น (อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์ และคณะ, 2563)

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงแนวทางเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งจังหวัดนครสวรรค์มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่หลากหลาย เช่น ผลิตภัณฑ์สมุนไพร ข้าวอินทรีย์ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพอัดเม็ด ผ้าทอ

โบราณ ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีแนวโน้มอัตราการเจริญเติบโตทางการตลาดสูง และเป็นผลิตภัณฑ์ที่จะได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในอนาคต โดยผู้วิจัยทำการศึกษาระดับความคิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดนครสวรรค์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดนครสวรรค์
3. เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการศึกษาดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็ง และปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

1.1 ประชากร ได้แก่ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอเมืองจำนวน 96 กลุ่ม มีสมาชิกทั้งหมด จำนวน 672 คน (กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2567) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาระดับความคิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดนครสวรรค์ โดยผู้วิจัยได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีจับสลาก (Lottery) ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) โดยจะใช้ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% โดยมีรายละเอียดดังนี้ (ชไมพร กาญจนกิจสกุล, 2555) การคำนวณกลุ่มตัวอย่างจากประชากร ที่จะใช้ในการศึกษาพบว่า ใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 251 ราย ซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนแล้ว หลังจากนั้นผู้วิจัยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีจับสลาก (Lottery)

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) สำหรับระดับความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดนครสวรรค์ นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบความถูกต้องและนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย 1) ดร.วรรณมาชะ เกษรดอกไม้ 2) ดร.กาญจน์ชนิตาภา เมธีวรฉัตร และ 3) นางสาวเบญจพร หลาบเหลือ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) ของคำถามแต่ละข้ออยู่ระหว่าง 0.67-1.00

ผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับบุคคลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ซึ่งทดสอบกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่นอกอำเภอเมืองจังหวัดนครสวรรค์ และนำข้อมูลที่ได้มาทดสอบเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยเกณฑ์ค่าความเชื่อมั่นต้องมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ซึ่งผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) รวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.87 มากกว่า 0.70 ถือว่ามีความเชื่อมั่นในการนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

1.3 เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 251 คน เกี่ยวกับความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดนครสวรรค์ มี การเก็บข้อมูลโดยการสร้างแบบสอบถามออนไลน์ในการเก็บข้อมูลออนไลน์ผ่าน Google Form ส่งให้กับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณในการศึกษาระดับความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ สถิติที่ใช้ คือ สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยวิธี Enter ในการพยากรณ์ตัวแปรตามหนึ่งตัว ซึ่งผลมาจากอิทธิพลของตัวแปรอิสระสองตัวแปรขึ้นไป

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดนครสวรรค์

2.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key-information) คือ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 10 คน ดังนั้นในการศึกษานี้ ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Selection) กำหนดคุณสมบัติผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ วิสาหกิจชุมชนเคยได้รับรางวัลระดับจังหวัด หรือได้รับใบรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ประกอบไปด้วย

1) วิสาหกิจชุมชนแปรรูปข้าวแม่บ้านเกษตรกรฟากคลอง อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้นำกลุ่ม และสมาชิก จำนวน 2 คน

2) กลุ่มอาชีพจักสานตะกร้าหวาย ผลิตภัณฑ์จากหวาย ตำบลกลางแดด อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่ ผู้นำกลุ่ม และสมาชิก จำนวน 2 คน

3) วิสาหกิจชุมชนยาสีฟันสมุนไพรเอนไซม์เอิร์บบุปผาวัน แชมพู/ยาสีฟันสมุนไพร ตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่ ผู้นำกลุ่ม และสมาชิก จำนวน 2 คน

4) วิสาหกิจชุมชนผงกล้วยน้ำว้าดิบแม่อุบล ตำบลหนองกระโดน อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่ ผู้นำกลุ่ม และสมาชิก จำนวน 2 คน

5) วิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์สมุนไพรและถ่านแปรรูป ตำบลวัดไทรย์ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่ ผู้นำกลุ่ม และสมาชิก จำนวน 2 คน

2.2 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-information) เพื่อทำการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key-information) ของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 10 คน เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดนครสวรรค์

2.3 เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูลหลัก จากสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 10 คน เพื่อหาแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อหาแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis) แบบอุปนัย (Analytic Induction) ด้วยวิธีการตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยได้นำประเด็นจากการถอดเทปและการจดบันทึก มาวิเคราะห์จำแนกหรือจัดกลุ่มข้อมูล และประมวลผลหาความสัมพันธ์ในด้านต่าง ๆ และให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย (Research Results)

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดนครสวรรค์

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดนครสวรรค์

ความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1) ด้านการตลาด	3.58	0.83	มาก	1
2) ด้านการผลิต	3.49	0.96	ปานกลาง	4
3) ด้านบริหารจัดการ	3.52	0.95	ปานกลาง	3
4) ด้านการเงินหรือเงินทุน	3.53	0.93	ปานกลาง	2
รวม	3.53	0.95	ปานกลาง	

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยโดยรวมของระดับความคิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดนครสวรรค์ ระดับความคิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.95) เมื่อพิจารณาพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ ด้านการตลาด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.83) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับต่ำสุด ได้แก่ ด้านการผลิตอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.96)

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

2.1 การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเข้มแข็ง ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของกิจกรรม วิสาหกิจชุมชน	4.05	0.95	มาก	4
2) ปัจจัยด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯ	4.24	0.84	มาก	3
3) ปัจจัยด้านนโยบายของรัฐ	4.33	0.80	มาก	2
4) ปัจจัยด้านภาวะความเป็นผู้นำ	4.33	0.81	มาก	1
รวม	4.24	0.87	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยโดยรวมของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.87) เมื่อพิจารณาพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเข้มแข็งสูงสุด ได้แก่ ปัจจัยด้านภาวะความเป็นผู้นำ ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.81) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเข้มแข็งต่ำสุด ได้แก่ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.95)

2.2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

Model	ค่าสัมประสิทธิ์การ ถดถอยมาตรฐาน		ค่าสัมประสิทธิ์ มาตรฐาน (การถดถอย)	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
1) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของ กิจกรรมวิสาหกิจชุมชน	.248	.061	.241	4.071	.000
2) ปัจจัยด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯ	.254	.060	.236	4.214	.000
3) ปัจจัยด้านนโยบายของรัฐ	.367	.073	.299	5.022	.000
4) ปัจจัยด้านภาวะความเป็นผู้นำ	.184	.087	.119	2.118	.035

จากตารางที่ 3 พบว่า ทุกปัจจัยมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีนัยสำคัญทางสถิติที่มีระดับ 0.05 ได้แก่ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน (X_1) ปัจจัยด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นฯ (X_2) ปัจจัยด้านนโยบายของรัฐ (X_3) และปัจจัยด้านภาวะความเป็น

ผู้นำ (X₄) โดยสามารถพิสูจน์สมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ในบทก่อนหน้านี้ โดยแยกตามกลุ่มปัจจัยที่ได้จากการวิเคราะห์ปัจจัย ทุกปัจจัยเป็นไปตามสมมติฐานของการศึกษารายละเอียดดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของกิจกรรมวิสาหกิจชุมชนมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยด้านนโยบายของรัฐ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05

สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยด้านภาวะความเป็นผู้นำ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) ระหว่างตัวแปรต้น ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และตัวแปรตาม คือ ความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีความต่อเนื่อง (R) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.64 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R square) เท่ากับ 0.48 ส่วนค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (Adjust R square) เท่ากับ 0.37 โดยที่ตัวแปร ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน (X₁) ปัจจัยด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น (X₂) ปัจจัยด้านนโยบายของรัฐ (X₃) และปัจจัยด้านภาวะความเป็นผู้นำ (X₄) สามารถอธิบายความผันแปรของคะแนนความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้ร้อยละ 48 และจากค่า Durbin-Watson เท่ากับ 1.63 ซึ่งอยู่ในช่วง 1.5 ถึง 2.5 แสดงถึงค่าความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกัน โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ของความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{y} = 0.653 + 0.248 (X_1) + 0.254 (X_2) + 0.367 (X_3) + -.184 (X_4)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = 0.241 (Z_1) + 0.236 (Z_2) + 0.299 (Z_3) + - 0.119 (Z_4)$$

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดนครสวรรค์

จากการสัมภาษณ์ถึงโครงสร้าง วิสาหกิจชุมชนแปรรูปข้าวแม่บ้านเกษตรกรพาคคลอง (สัมภาษณ์, 15 มกราคม 2568) กลุ่มอาชีพจักสานตะกร้าหวาย ผลิตภัณฑ์จากหวาย (สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2568) วิสาหกิจชุมชนผงกล้วยน้ำว้าดิบแม่อบูล (สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2568) วิสาหกิจชุมชนยาสีฟันสมุนไพรเอนไซม์เฮอร์บัพผาวัน แชมพู/ยาสีฟันสมุนไพร (สัมภาษณ์, 14 มกราคม 2568) และวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์สมุนไพรและถ่านแปรรูป (สัมภาษณ์, 14 มกราคม 2568) พบแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดนครสวรรค์

3.1 แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการมีส่วนร่วมของกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน พบแนวทางที่สำคัญได้แก่ 1) สร้างความตระหนักและแรงจูงใจในชุมชน โดยจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของวิสาหกิจชุมชน นำเสนอความสำเร็จของกลุ่มอื่นเป็นแรงจูงใจ กระตุ้นให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม 2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิก ด้วยการเปิดโอกาสให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจ จัดเวทีประชุมและเสวนาอย่างต่อเนื่อง สร้างกลไกให้สมาชิกมีบทบาทในกระบวนการผลิต การบริหาร และการตลาด 3) พัฒนาศักยภาพและทักษะของสมาชิก โดยการจัดอบรมในด้านที่จำเป็น เช่น ธุรกิจ การตลาด การเงิน สนับสนุนการศึกษาดูงานและเรียนรู้จากภายนอก จัดตั้งกลุ่มพี่เลี้ยงและเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ 4) พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ สร้างความร่วมมือกับภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา เข้าร่วมโครงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เชื่อมโยงกับตลาดภายในและภายนอกชุมชน และ 5) ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนา โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ทันสมัยและตรงกับความต้องการตลาด ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลประชาสัมพันธ์สินค้า ใช้แพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อเพิ่มช่องทางการตลาด

3.2 แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น พบแนวทางที่สำคัญได้แก่ 1) การอนุรักษ์และถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการสำรวจและรวบรวมองค์ความรู้ดั้งเดิม เช่น ศิลปะ หัตถกรรม เกษตร วิถีชีวิต จัดตั้งแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เช่น พิพิธภัณฑ์ ศูนย์เรียนรู้ ถ่ายทอดความรู้สู่คนรุ่นใหม่เชิงปฏิบัติการ (workshop) การฝึกอบรม และหลักสูตรในโรงเรียน สนับสนุนบทบาทของปราชญ์ชาวบ้านในการสืบทอดภูมิปัญญา 2) การพัฒนาสินค้าและบริการจากภูมิปัญญา โดยต่อยอดผลิตภัณฑ์ดั้งเดิมให้ทันสมัย เช่น ปรับบรรจุภัณฑ์ คงเอกลักษณ์ท้องถิ่นและใช้วัตถุดิบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สร้างจุดเด่นให้สินค้ามีความยั่งยืนและเป็นที่ยอมรับในตลาด 3) การตลาดและการสร้างมูลค่าเพิ่ม ใช้เทคนิคสร้างเรื่องราวให้สินค้าเพื่อเพิ่มคุณค่าทางวัฒนธรรม พัฒนาการออกแบบสินค้าให้ร่วมสมัยแต่ยังคงอัตลักษณ์ชุมชน รวมถึงเจาะกลุ่มตลาดที่ให้ความสำคัญกับคุณค่าทางวัฒนธรรมและความยั่งยืน และ 4) การส่งเสริมความยั่งยืนของกลุ่ม โดยสร้างแรงจูงใจให้เยาวชนกลับมาพัฒนาชุมชนและสืบทอดกิจการ ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างรู้

คุณค่า เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ดำเนินกิจการบนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อความมั่นคง และพึ่งพาตนเอง

3.3 แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านนโยบายของรัฐ พบแนวทางที่สำคัญ ได้แก่ 1) การเข้าถึงสิทธิประโยชน์และมาตรการสนับสนุนของรัฐ ศึกษาและใช้ประโยชน์จากนโยบายที่เกี่ยวข้อง เช่น กองทุนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ และโครงการพัฒนาทักษะ ลงทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างถูกต้องกับหน่วยงานรัฐ เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร กรม พัฒนารูริการการค้า และเข้าร่วมโครงการฝึกอบรมและกิจกรรมพัฒนาศักยภาพที่จัดโดยภาครัฐ 2) การใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีและการเสริมสร้างความรู้ทางกฎหมาย โดยใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษี เช่น การยกเว้นภาษีบางประเภทสำหรับกลุ่มที่ขึ้นทะเบียนถูกต้อง จัดอบรมให้สมาชิกเข้าใจ กฎระเบียบและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน 3) การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของรัฐ โดยส่งตัวแทนเข้าร่วมเวทีประชาคมหรือการประชุมกับภาครัฐ เพื่อนำเสนอแนวคิดและข้อเสนอแนะ สร้างความร่วมมือกับเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ เพื่อเพิ่มอำนาจในการเจรจา ผลักดันให้ภาครัฐออกนโยบายที่ตรงกับความต้องการของชุมชน เช่น ด้าน การตลาดหรือโครงสร้างพื้นฐาน

3.4) แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านภาวะความเป็นผู้นำ พบแนวทางที่สำคัญได้แก่ 1) การพัฒนาทักษะผู้นำ โดยฝึกอบรมผู้นำในด้านการบริหารจัดการ เช่น การวางแผน กลยุทธ์ การจัดการทรัพยากร และการบริหารงบประมาณ ส่งเสริมภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม โดยกระจายอำนาจและเปิดโอกาสให้สมาชิกมีบทบาทในการตัดสินใจ 2) การสร้างผู้นำรุ่นใหม่และระบบ สืบทอดตำแหน่ง โดยสนับสนุนให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีบทบาทในกลุ่ม ด้วยการมอบหมายหน้าที่สำคัญ และสร้างระบบพี่เลี้ยงจากผู้นำเดิม กำหนดระยะเวลาการดำรงตำแหน่งผู้นำ เพื่อให้สมาชิกคนอื่นได้ มีโอกาสแสดงศักยภาพ จัดการฝึกอบรมและสนับสนุนการเรียนรู้ต่อเนื่องสำหรับสมาชิกที่มีแนวโน้ม จะเป็นผู้นำในอนาคต 3) การสร้างแรงจูงใจและส่งเสริมความสามัคคีในกลุ่ม ให้การยอมรับและ รางวัลสำหรับความสำเร็จของสมาชิก จัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ เช่น การพบปะสังสรรค์ การ ทำงานเป็นทีม เพื่อเสริมสร้างความสามัคคี และ 4) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการเรียนรู้ ระหว่างกลุ่ม เชื่อมโยงกับเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ เพื่อ แลกเปลี่ยนประสบการณ์และเรียนรู้จากกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ สร้างความร่วมมือกับหน่วยงาน รัฐ เอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อขยายโอกาสในการพัฒนาและขับเคลื่อนกลุ่ม

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่าระดับความคิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดนครสวรรค์ จากความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ประกอบด้วย 1) ด้านการตลาด 2) ด้านการผลิต 3) ด้านบริหารจัดการ และ 4) ด้านการเงินหรือเงินทุน สอดคล้องกับแนวคิดมรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2542) อธิบายไว้ว่ามีหลายปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความสำเร็จและความล้มเหลว ซึ่งปัจจัยที่สำคัญๆ สามารถสรุปได้ ดังนี้ 1) ด้านการเงินหรือเงินทุน 2) ด้านการตลาด 3) ด้านการผลิต 4) ด้านบริหารจัดการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของญาติ พายัพสาย และคณะ (2567) ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง สถิติที่ใช้คือ คะแนนระดับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนของแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยคะแนนภาพรวมความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนอยู่ที่ 55.78 (ปานกลาง) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพวรรณ พิงพา (2563) เรื่องการจัดการเชิงนวัตกรรมของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่ระยองเศรษฐกิจ ภาคตะวันออกของประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่าวิสาหกิจชุมชนมีการจัดการเชิงนวัตกรรม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25 รวมถึงงานวิจัยของลักขณา อินทร์บึง และคณะ (2564) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การจัดการสู่ความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการจัดการความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ 1) ด้านการเงินมีการจ่ายเงินปันผล เงินออม สวัสดิการ 2) ด้านการตลาดขายผ่านสื่อออนไลน์ 3) ด้านการผลิตใช้วัตถุดิบจากทุนชุมชน 4) ด้านการจัดการมีทุนหมุนเวียนจากการระดมทุนมีการตั้งคณะกรรมการ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ผลรวมของปัจจัยทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.95) ค่า t เท่ากับ 4.071 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวชิรา ไผ่เจริญมงคล และจิราพร เชียงชนะนา (2563) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนดีเด่น ปี 2560-2562 ผลการวิจัย พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนดีเด่น ด้านการมีส่วนร่วมของ สมาชิกในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนดีเด่น ผลการ

ทดสอบความแปรปรวนเพื่อหาความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในรูปเชิงเส้นตรงมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรารุณี ครุทศิริ และคณะ (2563) เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน ตำบลห้วยเหินยว อำเภอดำรงวิทยะ จังหัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.26)

2.2 ปัจจัยด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ๆ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เขตพื้นที่อำเภอมือง จังหวัดนครสวรรค์ ปัจจัยด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ๆ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.84) ค่า t เท่ากับ 4.214 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรารุณี ครุทศิริ และคณะ (2563) เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน ตำบลห้วยเหินยว อำเภอดำรงวิทยะ จังหัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่าการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.22) ตัวแปรการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถอธิบายความแปรปรวนของความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.3 ปัจจัยด้านนโยบายของรัฐ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เขตพื้นที่อำเภอมือง จังหวัดนครสวรรค์ ปัจจัยด้านนโยบายของรัฐ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.79) ค่า t เท่ากับ 5.022 และค่า Sig. เท่ากับ 0.00 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพีระศักดิ์ วรฉัตร (2561) เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการบริหารวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษา พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจ ชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ ปัจจัยด้านนโยบายของรัฐ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$) ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับตัวแปรเกณฑ์มีความสัมพันธ์กันเชิงเส้นตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ปัจจัยด้านนโยบายของรัฐมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนอย่างมีนัยสำคัญ

2.4 ปัจจัยด้านภาวะความเป็นผู้นำ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เขตพื้นที่อำเภอมือง จังหวัดนครสวรรค์ ปัจจัยด้านภาวะความเป็นผู้นำ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.80) ค่า t เท่ากับ -2.118 และค่า Sig. เท่ากับ 0.03 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรารุณี ครุทศิริ และคณะ (2563) เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน ตำบลห้วยเหินยว อำเภอดำรงวิทยะ จังหัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า

ภาวะความเป็นผู้นำ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.22) ภาวะความเป็นผู้นำสามารถอธิบายความแปรปรวนของความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน ตำบลห้วยเหนียว อำเภอดำรงวิทยารุจิรา จังหวัดกาญจนบุรี ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดนครสวรรค์ พบแนวทาง 1) ด้านการมีส่วนร่วมของกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ สร้างความตระหนักและแรงจูงใจ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกพัฒนาทักษะและศักยภาพ สร้างเครือข่ายความร่วมมือ รวมไปถึงใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม 2) ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ อนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาพัฒนาสินค้าและบริการ ส่งเสริมการตลาดและเพิ่มมูลค่า ส่งเสริมความยั่งยืนของกลุ่ม 3) ด้านนโยบายของรัฐ ได้แก่ เข้าถึงสิทธิประโยชน์และมาตรการสนับสนุน เสริมสร้างความรู้ด้านกฎหมาย มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายใช้ประโยชน์จากโครงการรัฐ 4) ด้านภาวะความเป็นผู้นำ ได้แก่ พัฒนาทักษะผู้นำของแกนนำ สร้างผู้นำรุ่นใหม่ พัฒนาทักษะการสื่อสารและแรงจูงใจ สร้างเครือข่ายและระบบสืบทอดผู้นำ สอดคล้องกับ ลักษณะ อินทร์บึง และคณะ (2564) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การจัดการสู่ความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดขอนแก่น โดยพบแนวทางการดำเนินงานการพัฒนาความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน โดยการสร้างชุมชนให้เป็นเจ้าของร่วมกัน มีเงินทุนเวียนเกิดการจ้างงานภายในชุมชน มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตและรายได้ของคนในชุมชน มีการสนับสนุนทักษะและพัฒนาศักยภาพในการผลิตและการสร้างรายได้ในชุมชน สร้างชุมชนเข้มแข็ง และลดปริมาณการใช้วัตถุดิบในการผลิตลงเพื่อส่งเสริมการรักษาทรัพยากรธรรมชาติโดยการพัฒนาความเข้มแข็งด้านการผลิต สู่มาตรฐานการแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพระดับสากลสร้างเครือข่ายทางธุรกิจเพื่อส่งเสริมการกระจายสินค้าพร้อมขยายช่องทางการตลาด และเสริมสร้างขีดความสามารถการบริหารจัดการในการสร้างเครือข่ายสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดนครสวรรค์ ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง

ได้แก่ 1) ด้านการตลาด 2) ด้านการผลิต 3) ด้านบริหารจัดการ และ 4) ด้านการเงินหรือเงินทุน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรเร่งพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพในทุกด้านอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการเพิ่มช่องทางการตลาด การยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการผลิต การจัดการที่มีประสิทธิภาพ และการบริหารเงินทุนให้คล่องตัวและยั่งยืน

1.2 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ผลรวมของปัจจัยทั้ง อยู่ในระดับมาก ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้

- 1) ควรรักษาและต่อยอดการมีส่วนร่วมของสมาชิกในทุกกระบวนการ ทั้งการวางแผน ดำเนินงาน และติดตามประเมินผล เพื่อสร้างความผูกพันและความเป็นเจ้าของร่วม
- 2) ควรส่งเสริมการอนุรักษ์ คัดสรร และพัฒนาภูมิปัญญาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด พร้อมเพิ่มมูลค่าและสร้างอัตลักษณ์สินค้าและบริการ
- 3) ควรใช้ประโยชน์จากโครงการและมาตรการสนับสนุนอย่างเต็มที่ รวมถึงเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบาย เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพจริงของพื้นที่
- 4) ควรพัฒนาศักยภาพผู้นำทั้งรุ่นปัจจุบันและรุ่นใหม่ เน้นทักษะการบริหาร การสื่อสาร และการสร้างแรงจูงใจ เพื่อขับเคลื่อนกลุ่มให้เติบโตอย่างยั่งยืน

1.3 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดนครสวรรค์ สร้างแรงจูงใจและตระหนักรู้ พัฒนาทักษะและศักยภาพ ใช้เทคโนโลยีและสร้างเครือข่าย การอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญา พัฒนาสินค้า บริการ และการตลาด เพื่อความยั่งยืนของกลุ่ม การเข้าถึงสิทธิประโยชน์และมาตรการสนับสนุนความรู้กฎหมาย มีส่วนร่วมกำหนดนโยบาย และใช้โครงการรัฐให้เกิดประโยชน์ การสร้างผู้นำรุ่นใหม่ พัฒนาการสื่อสารและแรงจูงใจ พร้อมสร้างเครือข่ายและระบบสืบทอดผู้นำ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้

- 1) ควรสร้างความตระหนักและแรงจูงใจแก่สมาชิก สนับสนุนให้มีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง พัฒนาทักษะและศักยภาพ ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมถึงสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งในและนอกพื้นที่
- 2) ควรอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญา พร้อมประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสินค้าและบริการให้มีคุณภาพ ส่งเสริมการตลาดและเพิ่มมูลค่า เพื่อให้กลุ่มมีความยั่งยืน

3) ควรเข้าถึงสิทธิประโยชน์และมาตรการสนับสนุนของภาครัฐ เสริมสร้างความรู้ด้านกฎหมาย มีส่วนร่วมกำหนดนโยบาย และใช้ประโยชน์จากโครงการของรัฐอย่างเต็มที่

4) ควรพัฒนาทักษะผู้นำของแกนนำและสร้างผู้นำรุ่นใหม่ เน้นทักษะการสื่อสารและการสร้างแรงจูงใจ พร้อมพัฒนาเครือข่ายและระบบสืบทอดผู้นำ เพื่อให้กลุ่มขับเคลื่อนได้อย่างต่อเนื่องและมั่นคง

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้ผู้ที่สนใจทำการศึกษาในครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ควรศึกษาการเปรียบเทียบวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จและที่ยังมีปัญหาเพื่อระบุปัจจัยที่ส่งต่อความสำเร็จ

2.2 ควรปัญหาและอุปสรรคของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

2.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

เอกสารอ้างอิง (References)

กลุ่มอาชีพจักสานตะกร้าหวาย ผลิตภัณฑ์จากหวาย (2568, 17 มกราคม). [บทสัมภาษณ์].

กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร. (2567). สืบค้น 7 เมษายน 2567, จาก

https://smce2023.doae.go.th/ProductCategory/SmceCategory.php?region_id=&province_id=60&hur_id=01&key_word=

ชไมพร กาญจนกิจสกุล. (2555). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. ตาก: โพรเจกต์ไฟฟ์-โฟว์.

ญาณิ พายัพสาย และคณะ. (2558). การวิเคราะห์ความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนตามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน. ใน บวร แสงสุวรรณ (บ.ก.), การประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ครั้งที่ 12: ตามรอยพระยุคลบาทเกษตรศาสตร์กำแพงแสน. (หน้า 1246-1254). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน.

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. (2542). ธุรกิจชุมชน: เส้นทางที่เป็นไปได้. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- นพวรรณ พิงพา. (2563). แนวทางการพัฒนาศักยภาพในการพึ่งพาตนเองของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. 3(1), 1-18.
- พีระศักดิ์ วรรณ. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในการบริหารวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุรินทร์. วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย, 10(2), 285-310.
- ลักขณา อินทร์บึง, ภูวนิดา คุณผลิน, และพจ ตู๊พจ. (2564). การจัดการสู่ความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดขอนแก่น. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ. 6(3), 234-251.
- วชิรา ไผเจริญมงคล และจิราพร เชียงชนะ. (2565). การศึกษาปัจจัยแวดล้อมที่สนับสนุนการพัฒนาของวิสาหกิจชุมชน. สืบค้นเมื่อ 7 เมษายน 2566, จาก <http://www.sceb.doae.go.th/Documents/RCE65.pdf>
- วิสาหกิจชุมชนแปรรูปข้าวแม่บ้านเกษตรกรปากคลอง. (2568, 15 มกราคม). [บทสัมภาษณ์].
- วิสาหกิจชุมชนผงกล้วยน้ำว้าดิบแม่อุบล (2568, 17 มกราคม). [บทสัมภาษณ์].
- วิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์สมุนไพรและถ่านแปรรูป (2568, 14 มกราคม). [บทสัมภาษณ์].
- วิสาหกิจชุมชนยาสีฟันสมุนไพรเอนไซม์เฮอร์บบูปผาวัน แชมพู/ยาสีฟันสมุนไพร (2568, 14 มกราคม). [บทสัมภาษณ์].
- ศราวุฒิ ครุฑศิริ และคณะ. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนตำบลห้วยเหนียว อำเภอด่านมะกอก จังหวัดกาญจนบุรี. วารสารการเมืองการปกครอง. 12(1), 149-167.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2567). แผนปฏิบัติการของ สสว. ปี 2568-2570 และประจำปี 2568. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์ และคนอื่น ๆ. (2563). กระบวนการสร้างคุณค่าและมูลค่าของผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ภาคกลาง. วารสารปัญญาภิธาน. 5(1), 159-173.
- Taro Yamane. (1973). Statistics: an introductory analysis. New York: Harper. & Row.